

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LXXV. De Causis excusantibus à jejunio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

14. Qualiter caupo diebus vetitis suis hospiti-
 bus carnes apponere possit, dixi *Casu 20.*
num. 17.

C A S U S L X X V .

De Causis excusantibus à jejunio.

DAmon Theologus interrogatur 1. An in je-
 junio dispensare possint Episcopus, Abbates,
 Pastores, Confessarii, Medici. 2. Ex quibus
 causis. 3. An ii. quibus esus carniū diebus So-
 lis, Martis vel Jovis permissus est, possint die
 Solis toties edere carnes, quoties volunt; aut ii,
 quibus licitum est istis diebus bis refici, an possint
 bis refici in carnibus. 4. An dispensatus ad secun-
 dam refectiōem possit sumere tertiam, aut dispen-
 satus ad carnes possit secundo refici. 5. An dispen-
 satus ad carnes possit edere carnes noxias. 6. An
 cessante infirmitate cesset dispensatio, & quid in
 dubio. 7. An excuset difficultas jejunandi. 8. De-
 bilitas stomachi vel capitis; quid de pragnanti-
 bus, lactantibus, pauperibus. 9. Quid de iis,
 qui nondum compleverunt annum 21mum, quid
 in dubio. 10. Quid de sexagenariis, aut ex vo-
 to ad jejunium obligatis. 11. Qualis labor excuset.
 12. An excuset diebus festiuis, vel eos, qui ex
 gravilabore non fatigantur. 13. Quid de scribis,
 sartoribus, barbitonsoribus, itinerantibus, ve-
 nantibus, ludentibus &c. 14. Quid de fatigatis
 ex opere inutili vel illicito. 15. Quid de studen-
 tibus, concionantibus. 16. Quid si quis dormire
 non possit, nisi plenè refectus, an expediat semel
 carnibus, vel bis piscibus refici. 17. An excuset

praeceptum Heri aut mariti heretici. 18. An sola urbanitas, si dispensatus invitet non dispensatur. 19. An possit absolvi poenitens, qui ex insufficiente causa se excusat à jejunio? Pro resolut.

QUÆR. Quid circa causas à jejunio excusantes?

- ¶ R. 1. Sola Superioris dispensatio & impotentia excusat. Circà dispensationem tenenda sunt sequent. 1. In jejunio dispensat Episcopus cum suis Diocesanis, Prælati Regulares, Provinciales, Superiores locales cum suis Religiosis, quia in hos jurisdictionem quasi Episcopalem obtinent. c. *Abbat. de privil. in 6.* item in plerisque Diocæs. ex consuetudine cum privata persona dispensare possunt Parochi etiam præsentente Episcopo, *Sylv. Sanch. de matr. l. 8. d. 9. nn. 27. Riffenst. n. 77.* Confessarii verò & Medici dispensare nequeunt, quia carent jurisdictione in foro externo; si tamen Confessarius, Medicus vel alius prudens & gnarus dicat, adesse causam excusantem, illis credi, vel in dubio dispensatio peti potest.
2. Ut dispensetur, requiritur causa rationalis, & quidem, ut dispensetur pro tota Diocæsi requiritur causa publica v. g. communis piscium penuria, periculum, ne homines ex pisculentis putidis aut infectis morbum contrahant &c. causa sufficiens ad dispensandum in jejunio Ecclesiastico, etiam est sufficiens ad dispensandum jejunium ex voto, nisi constet de alia voventis intentione, quia votum est lex privata, quam vovens sibi sponte imponit; ergo interpretanda est juxta alias Leges in eadem materia.

3. Si

3. Si Episcopus in Quadrages. permittat car-
nes pro die Solis, Martis & Jovis, dubium ma-
net, an in die Solis liceat toties, quoties quis
volet, edere carnes; item an illi, quibus ob la-
borem vel ætatem licitum est plures refectiones
sumere, etiam possint pluries istis diebus vesci
carnibus, super quibus interrogandus dispen-
sans, quia non est ubique eadem omnium vo-
luntas. *La Croix n. 1312.*

4. Cui permilla est secunda refeccio, per hoc
non censetur permilla tertia vel quarta; quia du-
plex ad finem dispensationis v. g. ad tollendam
debilitatem sufficere potest.

5. Dispensatus ad esum carnum hoc ipso
non est dispensatus ad duplicem refeccionem, si-
cut dispensatus ad duplicem refeccionem non
censetur dispensatus ad esum carnum, nisi ex de-
claratione dispensantis aliud constet. *Nav. Less.
Cajet. cont. Tamb. Reiffenst. Spor. Schmalzgr.*
ductos hęc ratione, quod abstinentia à carnibus
sit de substantia jejunii, ergo sublatà abstinentià
à carnibus tota lex jejunii solvitur; sicut, si quis
non possit dolere, non tenetur confiteri, quia
dolor est de Confessionis substantia. *Sed contra
est;* nam quamvis Ecclesia abstinentiam à car-
nibus & secunda refeccione eodem præcepto
præcipiat, sunt tamen materiæ divisibiles, &
Ecclesia eas sæpe dividit; ergo sublatà obliga-
tione ad unum non tollitur ad alterum; sicut,
qui eodem voto vovit dare pauperi duos aureos,
si non possit dare duos, tenetur dare unum, quæ
potest. Aliud est de dolore, à quo Sacramen-
tum separari nequit.

6. Qui pro valetudine dispensatus est ad cer-
tum genus carnum v. g. ad vitulinam vel gal-

linas, non potest edere carnes noxias v. g. porcinas, quia expressio certarum carnum satis significat mentem dispensantis sic restrictam, neque est ratio dispensandi ad has: econtrà simpliciter ob inuoluntatem dispensatus ad carnes potest etiam porcinas, vel fortè non salubres edere, saltem si magnus ad eas sit appetitus & modicè sumantur, quia voluntas dispensantis non est restricta, & est ratio etiam in his dispensandi ad tollendos scrupulos, cum sit difficile carnes noxias à non noxiis discernere, & sic optimè conciliantur DD. pro & contrà sentientes apud *Joan. Sanch. d. 51. an. 20.*

6. Cui in Quadrag. ob infirmitatem permixtae sunt carnes, cessante infirmitate cessat permissio, quia cessat causa permissionis. *Steph. n. 128.* in dubio, an infirmitas plenè cessaverit, manet dispensatio in possessione, & praesumitur de benigna voluntate dispensantis.

7. R. II. Impotentia à jejuniis excusat secundum explicationes seqq. 1. Impotentia alia est Physica, quando quis simpliciter non potest jejunare; alia moralis, quando non potest sine magno incommodo v. g. sine periculo gravis infirmitatis, aut notabili diminutione virium; sola autem mortificatio aut difficultas jejunandi non excusat à lege, imò à lege intenditur: si infirmitas vel debilitas sit certò gravis, etiam si ex culpa contracta, absque dispensatione excusat, quia lex humana tunc non obligat; in dubio petenda est dispensatio.

8. 2. Inter impotentes numerantur, qui debili sunt stomacho, qui ob jejunium graves patiuntur dolores capitis, vertiginem aut tantam debilitatem, ut functiones ordinarias non nisi ægerrimè

gerrimè

gerrimè explere possint &c. Item mulieres lactantes & pragnantes, quia indigent majori nutrimento pro se & fatu, vel prole sua; imò & carnes iis dari possent, si alioquin periculum proli immineret. Item pauperes ostiatim mendicantes & quicumque non habent, quo semel honestè reficiantur, quia bis malè comedisse, sufficienter est jejunasse, si tamen vel siccum panem ad saturitatem habent carnibus vesci non poterunt; aliud est de magnatibus aliisque hominibus delicatis, qui sicco pani non assueverunt. *Laym. c. 3.* meritò dicit posse tolerari in Germania consuetudinem, quâ finitis Bacchanalibus reliquæ carniùm dantur pauperibus absumentæ.

3. Excusantur adolescentes antè annum 21. completum: omnes cum *D. Th. q. 147.* quia ob corpus accrescens indigent abundantiori alimento; *Nec obstat*, quòd fortè unus vel alter sit satis robustus, quia hoc per accidens est, & ratio tenet de plerisque; qui complet annum 21. in Quadrag. tenetur à die ætatis completæ; in dubio, an compleverit, factâ sufficienti inquisitione manet in possessione libertatis, & ætas est quid facti, quod non præsumitur, uterque *Sancti Dian. de jej. R. 49.* Carnes tamen pueris post septimum ætatis annum nec præbere, nec ipsis vesci licet, quia præsumitur usus rationis, nec est ratio eos excusandi à præcepto negativo abstinendi à carnibus, cum corpus accrescens aliis eibis sufficienter ali possit. Item adolescentes, etsi antè annum 21. non obligentur ad jejunium ex præcepto Ecclesiæ, possunt tamen obligari ex voto, vel pœnitentia aut etiam ex Professione Religiosa, velut *FF. Mino-*

res *Spor. num. 49. Reiffenst. nu. 44.* quia per votum & professionem cesserunt suo juri.

40. 4. Excusantur senes sexagenarii utriusque sexûs quoad plures refectioes, non quoad carnes, etiam si annus sexagesimus tantum sit inchoatus, nam in favorabilibus dies vel annus captus habetur pro completo *L. quæ etate ff. de testam. Nav.* uterque *Sanch* & plurimi apud ipsos. *Dian R. 20.* dicit, id esse certum. *Spor. num. 50.* dicit teste *March.* id à Pio V. esse vivæ vocis oraculo declaratum, & *Ratio* est, quia sexagenarii plerumque viribus multum deficiunt, & senectus ipsa est morbus; & si unus vel alter sit robustus, id per accidens est, sicut per accidens est, quod unus vel alter adolescens ante annum 21. habeat sufficientes vires, aut aliqui ex agricultura non fatigentur, tamen omnes sic laborantes excusantur; deinde ita habet consuetudo, sed certum est consuetudinem contra legem Ecclesiasticam prevalere posse: ergo idque *Sanch.* & alii extendunt etiam ad sexagenarios obligatos ex voto vel professione, quia vivens, vel statuta Religionis intendunt jejunium ad formam Ecclesiæ, nisi aliud exprimant. *Dices:* Lex jejunandi est in possessione & ratio excusans incerta. Ita *S. Antonin. Lezan Bonnac. Laym. R. N. Aff.* Excusatio est satis certa saltem in praxi & accedente consuetudine. Si Superior dispensans in voto Castitatis surrogaverit jejunium pro omni die Veneris, ab hoc jejunio non excusatur sexagenarius, quia jejunium surrogatur in locum Castitatis, ad quam obligaretur etiam post annum 60. *La Croix nu. 1320.*

11. 5. Ut labor excuset, debet esse multum fatigati-

gativus, seu talis, ut sine gravi incommodo non possit conjungi cum jejunio, quod nunc videtur certum ex propof. 30. damn. ab Alex. VII. *Omnes officiales, qui in republ. corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*

6. Opera de se multum laboriosa & à jejunio excusantia sunt ea, quæ fiunt cum magna corporis agitatione, veluti ligna scindere, onera portare, arare terram, fodere, triturrare &c. ejusmodi labores excusant omnes sic laborantes, etiam eos, qui ob extraordinarias vires fortè non lassantur, quia leges non attendunt, quid hìc & nunc in raro casu fiat, sed quod ordinariè & plerumque contingit, idque tenet etiam si uno vel altero die ob festum vel aliud impedimentum non laboretur, quia plerumque illis diebus indigent etiam majori refocillatione. *Sanct. Publ. Dian. R. 9. Tamb. n. 24.* Econtra scribere, barbas tondere, nere, choraliter orare, cantare, pingere, equitare, curru vehi per se loquendo non multum debilitant, & consequenter non excusant. Patet ex propof. 31. ab Alex. VII. damn. *excusantur absolute à precepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque agant, etiam si iter necessarium non sit, Et etiam si iter unius diei conficiant* Casu, quo tamen ob specialem subjecti dispositionem cum notabili defatigatione jungantur, à jejunio excusabunt; idem dicendum de itinere, venatione, piscatione etiam pro sola animi recreatione susceptis, dummodò notabiliter fatigent aut debilitent, & ejusmodi recreationes non nimis sæpè, & in fraudem Legis assumantur, ideò

scilicet, nè quis teneatur jejunare; *Ratio* est præsumptus benignæ matris Ecclesiæ consensus, & videtur nimis durum semper ab ejusmodi recreatione abstinere, & positâ fatigatione gravi jejunium est moraliter impossibile, consequenter non obligat. Qualiter autem obligatus lege possit aut non possit ponere impedimentum legi, dixi *Cas. 6. n. 15.*

14. 7. Si quis multum fatigatus sit ex opere inutili vel illicito, non teneatur jejunare, quia suppositâ gravi fatigatione est moraliter impotens; si tamen id prævidit, peccavit graviter se absque causa reddendo inhabilem ad jejunium.

15. 8. Non tantum labor corporis, sed vel maxime labor ingenii, si improbus sit, excusat, ut si quis quotidie, vel integris diebus se occupet studiis, concionibus &c. *Cajet. q. 147. a. 3. Bonac. Laym. n. 4.* nam quamvis studium non fatiget corpus, consumit tamen Spiritus animales, qui ad vitam & sanitatem magis sunt necessarii, & si tales quid manè sumant, sumunt per modum Medicinæ: ex hoc capite plerique excusant magistros, qui quotidie quatuor horis docent Grammat. saltem erit causa sufficientissima cum iis dispensandi.

16. 9. Qui dormire non possunt, quin vespere plenè reficiantur, probabilius tenentur in prandio solâ collatione esse contenti & vespere prandere; *Ratio* est, quia commutando prandium in cœnam possunt servare substantiam jejunii, ergo ad hoc tenentur: si verò absque gravi incommodo prandium ad vesperum differre non possunt, licebit bis se reficere: si quis non posset abstinere à secunda refectioe, nisi reficiat se in carnibus, potest, imò juxta *La Croix*

1313. tenetur se semel reficere carnibus, quia cum harum esu consistit jejunium magis quàm cum duplici refectione in piscibus.

10. Non excusat præceptum Heri v g. hæretici jubentis famulos comedere carnes, imò famuli, si alibi commodum servitium nancisci possint, tenentur prius servitium dimittere, aut si non possint, petere dispensationem, & tali casu dicere, se esse dispensatos, ne alios scandalizent; si hæreticus jubeat carnes edere in odium fidei, erit intrinsecè malum obedire, &c.

11. Uxor non deobligatur à jejunio ex hoc præcisè, quòd maritus ei jejunare prohibeat, quia non habet jus prohibendi, & potius Ecclesiæ, quàm marito obedire debet: si tamen timeret graves discordias, posset non jejunare, quia pax conjugalis præponderat jejunio, nisi maritus hæreticus id juberet in contemptum jejunii vel Ecclesiæ: tunc enim uxor tenetur potius vitam ponere, quàm obedire. *Steph. n. 131.*

12. Sola urbanitas non est causa sufficiens, ut in gratiam amici vel hospitis jejunium solvas; quia hoc inique petit amicus, si tu sis dispensatus, non potes invitare alium, ut tecum cœnet, etiam si scias illum cœnaturum alibi, quia invitatio ad aliquid quod ipse sine peccato facere non potest. Ità contrà *Nav. tenent Dian. Less.*

13. Si pœnitens ob insufficientem causam se excuset à jejunio, absolvi non debet, quin promittat jejunare, aliàs enim non est paratus servare omnia præcepta graviter obligantia; *Nec obstat*, quòd fortè sit in bona fide, nam monitio erit plerumque fructuosa, nec præceptum est nimis difficile, aut si pariat nimiam difficultatem, erit moraliter impossibile, adeòque non obligans.